

פרשת שלח לך, דורות

ד"ר חזות גבריאלי

1. השוואת הטקסטים

	חטא המרגלים (במדבר י"ד, יא-כא)	חטא העגל (שמות ל"ב, ז-יד)
האיוס על כילוי עם ישראל	<p>וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עַד אֵנָה יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אֵנָה לֹא יֶאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֵתוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: אֲפָנוּ בְּדַבָּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאָעֲשֶׂה אֹתָךְ לְגוֹי גָדוֹל וְעַצוּם מִמֶּנּוּ:</p>	<p>וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּךְ רַד כִּי שָׁחַת עַמְּךָ אֲשֶׁר הֵעַלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: סְרוּ מִהֵרָ מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתֶם עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסֹּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵעֲלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה רְאִיתִי אֵת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם קִשָּׁה עֲרֵף הוּא: וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִּי וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וְאָכַלְס וְאָעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָדוֹל:</p>
תגובת משה	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' וְשָׁמְעוּ מִצְרָיִם כִּי הֵעַלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ: וְאָמְרוּ אֶל יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי אֵתָה ה' בְּקִרְבָּה הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִינּוּ בְּעִינֵי נְרָאָה אֵתָה ה' וַעֲנֵנִךְ עֹמֵד עֲלֵהֶם וּבְעַמְדָּ עֲנֵן אֵתָה הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמוּד אִשׁ לַיְלָה: וְהִמַּתָּה אֶת הָעָם הַזֶּה כְּאִשׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֵת שְׁמֵעֲךָ לֵאמֹר: מִבְּלַתִּי וְכַלַּתִּי ה' לְהִבְיֵא אֵת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֶם בַּמִּדְבָּר: וְעַתָּה יַגְדֵּל נָא כַחַ ה' כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: ה' אֶרְךָ אַפִּים וְרַב חֶסֶד נִשְׂא עֵוֹן וְפָשַׁע וְנִקָּה לֹא וְנִקָּה פֶקֶד עֵוֹן אָבוֹת עַל בְּנֵים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים: סָלַח נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה כַּגְדֵּל חֶסֶדְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׂאָתָה לְעַם הַזֶּה מִמִּצְרָיִם וְעַד הִנֵּה</p>	<p>וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה ה' יַחַרָּה אִפְּךָ בְּעַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה: לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרָיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהַרְגֵם אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלְתֵּם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוֹב מִחֶרֶן אִפְּךָ וְהִנָּחַם עַל הָרָעָה לְעַמְּךָ: זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתַּדְבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבָּה אֵת זְרַעְכֶם כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאֶרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתוֹ לְזַרְעֲכֶם וְנָחַלוּ לָעֹלָם:</p>
תשובת ה'	<p>וַיִּנָּחַם ה' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר ה' סְלַחְתִּי כַּדְבָרְךָ: וְאוֹלָם חַי אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאֶרֶץ...</p>

2. תוספות (יבמות דף עב ע"א)

"נזופין היו - אמר רבינו יצחק ממעשה מרגלים, ולא כמו שפירש בקונטרס ממעשה העגל, שהרי מחל להם הקב"ה ואמר להם 'סלחתי' שאחר כך נעשה משכן והשרה שכינתו ביניהם".

3. החזקוני וגם דעת זקנים מבעלי התוספות מישבים קושי זה ומפרשים את הפסוק הזה הנאמר אחרי חטא המרגלים כך: "וַיֹּאמֶר ה' סְלַחְתִּי כַּדְבָרְךָ - היינו בעבר בחטא העגל אבל בחטא המרגלים איני סולח ולכן - וְאוֹלָם חַי אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאֶרֶץ: וגו'. אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבתם וכל מנאצי לא יראוה:"

4. שכל טוב (בובר) בראשית פרשת מקץ - ויגש פרק מד

מקדש ראשון מפני מה חרב מפני שהיו בו ג' עבירות, ע"ז דכתיב כי קצר המצע מהשתרע (ישעיה כח כ), גילוי עריות דכתיב יען כי גבהו בנות ציון (מאוד) (שם ג טז), שפיכות דמים דכתיב וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד (מ"ב כא טז), מקדש שני שהיו עסוקין בתורה ובמצות לא חרב אלא מפני שנאת חנם שהי' ביניהם,

5. על דרך המוסר נראה לבאר החיבור שבין חטא העגל לחטא המרגלים, שלכל דבר יש שני צדדים שני מדות שעומדות אחת כנגד השניה.

החכמה – והטיפשות. עצלות – חריצות. שמחה – עצבות. גאווה – ענוה. דיבור – שתיקה. וכאשר האדם נוטה לצד אחד כגון לשמחה ואינו משתמש כלל בעצבות אז אמנם הוא פושע שהרי יש מקומות שצריך להיות עצב ולא לשמוח אבל עכ"פ הוא משתמש עם השמחה לדברים טובים. או אדם דברן שאינו אוחז כלל בפלח השתיקה אז הוא פושע משום שהוא שיש מקומות שצריך לשתוק אבל עכ"פ הוא משתמש עם הדיבור לדברים טובים.

אבל אדם שבמקום שצריך לשמוח הוא עצוב, ובמקום שצריך להיות עצוב הוא שמח, ומהפך את הדרכים, או ששותק היכן שצריך לדבר ומדבר היכן שצריך לשתוק, זה חמור מאד והוא נתבע ע"ז מאד, וחטא העגל שבא ע"י שמחה וחטא המרגלים שבא ע"י בכייה השלימו זה את זה בחומרתם ובהיפוך הדרך, לדון את עם ישראל בעונש קשה .